

ZAKLJUČCI I PREPORUKE EKSPERTSKOG TIMA

Crna Gora

1. Vlada Crne Gore i Ministarstvo rada i socijalnog staranja koje je zaduženo za pripremu Regionalnog stambenog programa treba da osmisle i pokrenu informativne kampanje koje će imati za cilj upoznavanje javnosti, posebno raseljenih i internoraseljenih sa svim informacijama bitnim za realizaciju projekta. U informativnim kampanjama treba da budu obuhvaćene i informacije o rokovima do kada raseljeni i interno raseljeni mogu da pokrenu proceduru regulisanja statusa kao i sa kojim statusom mogu aplicirati za projekte kroz RHP.
2. Vlada treba da unaprijedi integraciju Roma u drugim oblastima, prije svega u zapošljavanju i obrazovanju kako bi projekti koji se realizuju kroz RHP bili održivi. Dosadašnja praksa je pokazala da stambeno zbrinjavanje nije pratila i integracija u drugim oblastima pa se često događalo da Romi nemaju sredstva za plaćanje režija i za održavanje dobijenih stambenih objekata.
3. Vlada treba da uključi Delegaciju Evropske unije u Crnoj Gori i da koristi ekspetsku i drugu podršku u realizaciji RHP.
4. Vlada treba da inicira i uspostavi redovnu komunikaciju sa lokalnim vlastima u cilju razmjene informacija i rješavanja problema u realizaciji projekata. Takođe, opštine mogu predložiti i zajedničke projekte koji bi imali za cilj izbjegavanje segregacije.
5. Vlada treba ozbiljno da razmotri inicijative za javne politike i da na osnovu podataka i konkretnih problema u praksi razvija iste u cilju u kvalitetnije integracije Roma.
6. Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da kroz Kriterijume i procedure za odabir korisnika Regionalnog stambenog projekta predvidi da u komisijama za odabir korisnika budu predstavnici raseljenih i internoraseljenih, posebno Roma i predstavnici nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava. Na ovaj način značajno bi se doprinijelo kvalitetu realizacije Regionalnog programa. To bi doprinijelo garancijama da svi korisnici, posebno Romi, budu upoznati sa oglasima i drugim informacijama bitnim za učestvovanje u programu. Takođe, komisije bi na taj način dobijale informacije o potrebama korisnika, posebno Roma zbog njihovog lošeg položaja u društvu i specifičnosti djelatnosti kojim obezbjeđuju egzistenciju sebi i svojim porodicama.

Igmanska inicijativa

7. Ministarstvo rada i socijalnog staranja kao nosilac Regionalnog programa treba da pronade i druge načine uključivanja predstavnika raseljenih i internoraseljenih lica, posebno Roma, kako bi se osiguralo da informacije o projektima i budućim pozivima stignu do svih raseljenih i interno raseljenih. Za komunikaciju sa romskom zajednicom Ministarstvo bi trebalo da edukuje i angažuje romske medijatore da posreduju između vlasti i zajednice.
8. Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da dopinu predlog Kriterijuma i da eksplicitno navede marginalizovane društvene grupe koje će imati prednost prilikom odabira budućih korisnika RHP.
9. Ministarstvo rada i socijalnog staranja prilikom dodjele stanova treba da informiše korisnike o pravima i obavezama koje proizilaze iz korišćenja stanova i Zakona o socijalnom stanovanju.
10. Lokalne samouprave moraju da izgrade kapacitete i razviju mehanizme za adekvatno upravljanje stanovima koji će kroz ovaj program biti u njihovom vlasništvu.
11. Lokalne samouprave treba da donesu lokalne programe stanovanja i da iniciraju dijalog sa širom lokalnom javnošću, prije svega romskim NVO-ima i da aktivnije krenu u rješavanje problema marginalizovanih društvenih grupa.
12. Nevladine organizacije treba da pokrenu programe i aktivnosti koje će obezbijediti pristup pravima koja proizilaze iz RHP što većem broju raseljenih i internoraseljenih, posebno marginalizovanih grupa kao što su Romi. Neophodno je sprovesti informativne programe i pratiti postupke po žalbama nezadovoljnih korisnika.
13. Nevladine organizacije treba da dostave zvanične inicijative lokalnim vlastima ukoliko određene lokacije nijesu adekvatne i ukoliko rješenja izazivaju i vode segregaciji.

Hrvatska

Na temelju svega čini se da je ipak najviše pripadnika romske zajednice koji su izbjeglice, prognanici i povratnici moguće stambeno riješiti u okviru i temeljem Zakona o područjima posebne državne skrbi, kao i u okviru socijalnih programa stambenog zbrinjavanja u jedinicama lokalne samouprave.

Prema čl. 12.a.,st.6. (izmjene iz lipnja 2014.g.) Zakona o područjima posebne državne skrbi Državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje, radi realizacije listi prvenstva donosi trogodišnji program stambenog zbrinjavanja izbjeglica, prognanika i povratnika te bivših nositelja stanarskog prava . Trebalo bi više informirati pripadnike romske zajednice o mogućnostima rješavanja, i to na lokalnoj razni, kako od strane državnih tijela, tako i udruga,

Igmanska inicijativa

Centar za regionalizam, Laze Telečkog 6/1, 21 000 Novi Sad, Srbija, Telefon/Fax: + 381 21 528 241

e-mail: aleksandra.popov@igman-initiative.org, website: <http://www.igman-initiative.org>

koje i inače pomažu Romima u rješavanju njihovih problema. Sve kako bi se mogli uključiti u liste prioriteta. Upravo ovakav zaključak proizlazi i iz diskusije pripadnika romske zajednice na Okruglom stolu 01.07.2014.g.

Zato smatramo da glavni fokus treba biti na Zakonu o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08,57/11,51A, i 148/13) .

No obzirom da *Regionalni program* traje do 2017.g. pretpostavljamo da je moguće utjecati da se u sklopu njega stambeno riješe i pripadnici romske zajednice koji su izbjeglice, prognanici ili povratnici, uvažavajući načelo pozitivne diskriminacije iz Nacionalne strategije za uključivanje Roma.

Predstavnik UNHCR-a na Okruglom stolu apelirao je na romske udruge i legalne predstavnike Roma da „pokucaju na vrata“ i zatraže informacije. Tko se želi naseliti na područja posebne državne skrbi neka podnese zahtjev za stambeno zbrinjavanje, jer je svrha da se ta područja nasele. Smatra da bi civilne udruge trebale pomoći ljudima kod pribavljanja i dostave dokumentacije. Bitno da podnositelji zahtjeva imaju neki identifikacijski dokument.

Također smatra da obzirom ne postoji zakon o socijalnom stanovanju po kojem bi se rješavala stambena pitanja u urbanim sredinama, odnosno područjima van posebne državne skrbi, trebalo bi lobirati za donošenje takovog propisa.

Što se tiče rješavanja po Regionalnom stambenom programu navodi da izbjeglice, prognanici ili povratnici ne moraju imati formalni status, bitno je da su žrtve proganjanja, prisilnog preseljenja. Dakle, po njemu za izbjeglice u razdoblju od 1991 do 1995 godine nije nužno da imaju formalni status, ne mora se dokazivati status izbjeglice, prognanika ili povratnika, kriterij je ranjivost, te da nemaju useljivu stambenu jedinicu na prostoru bivše Jugoslavije. Osoba mora biti žrtva raseljavanja od 1991 do 1995.g što je osnovni kriterij međunarodne zajednice. Crna Gora je izuzetak, ona po Regionalnom programu rješava izbjeglice sa Kosova kojih je 1 400 od čega je 90% Roma.

Smatramo da bi više pažnje trebalo posvetiti informiranju pripadnika romske zajednice o svim navedenim mogućnostima stambenog zbrinjavanja, te da i sami Romi moraju biti aktivniji, kao što je rekla i Suzana Krčmar, iz Kali Sara, Udruge za obrazovanje, da se sami Romi moraju više potruditi da rješavaju svoje probleme.

Bosna i Hercegovina

U okviru realizacije RHP tokom 2012. godine, počeo je odabir najuspješnijih projekata za stambeno zbrinjavanje Roma koji imaju pravo na učešće u Regionalnom stambenom programu. Ukupna budžetska raspoloživa sredstva za stambeno zbrinjavanje Roma u 2012. godini su iznosila 2.150.000 KM, uključujući udružena sredstva Ministarstva za prostorno uređenje Federacije BiH, namijenjena za projekte iz Federacije BiH, u iznosu od 150.000 KM.

Raspoloživa sredstva su raspoređena, prema utvrđenim procentima o broju Roma, na slijedeći način:

-za Federaciju BiH.....1.403.200 KM

Igmanska inicijativa

Centar za regionalizam, Laze Telečkog 6/1, 21 000 Novi Sad, Srbija, Telefon/Fax: + 381 21 528 241

e-mail: aleksandra.popov@igman-initiative.org, website: <http://www.igman-initiative.org>

-za Republiku Srpsku.....626.800 KM
-za Brčko distrikt BiH.....120.000 KM

Javni poziv za odabir prioritetnih projekata iz oblasti stambenog zbrinjavanja Roma u BiH, u skladu sa raspoloživim sredstvima za 2012. godinu, bio je objavljen 25.09.2012., a zatvoren 22.10.2012.godine.

Ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH je, na prijedlog Komisije za odabir projekata, odobrio 23 projekta prijedloga. Ukupna sufinansirajuća sredstva od strane implementatora i opština su iznosila 1.079.679,17 KM, što je povećalo ukupna raspoloživa sredstva za skoro 50%. Ministarstvo je uvelo nove procedure o izboru korisnika projekta i Ugovore o izradi i isporuci investiciono-tehničke dokumentacije, Ugovore o vršenju stalnog nadzora nad izvođenjem radova, Ugovore o izvođenju radova na sanaciji/izgradnji stambenih jedinica i Ugovore o izvođenju radova na komunalnoj infrastrukturi, kao i angažovanje monitora na terenu, kako bi bila posebna pažnja posvećena kvalitetu radova na terenu. To je veoma važno jer su time uspostavljena pravila za implementaciju i budućih faza RHP u delu koji se odnosi na Rome .

Realizacija projekata stambenog zbrinjavanja Roma, po sredstvima iz 2012. godine, se vrši u 2013. godini. A sredstva iz 2013. se relizuju u 2014. godini i za njih će naknadno biti obavljen odabir najuspešnijih projekata i raspisan konkurs za potencijalne korisnike. Računa se da će do 2017. godine biti definitivno rešeno pitanje stambenog zbrinjavanja Roma u izbegličkom statusu.

Srbija

1. Usled dvostruke ugroženosti koja proističe iz raseljenosti/izbeglištva i pripadnosti manjinskoj zajednici, Romi izbeglice prepoznati su kao posebno ugrožena kategorija koja teže ostvaruje svoja zagarantovana prava i kojoj je potrebna dodatna podrška u stambenom zbrinjavanju. Neophodno je organizovati pružanje pomoći romskim izbegličkim porodicama kako bi im olakšali pristup stambenom zbrinjavanju i osigurali jednak položaj u odnosu na ostale izbeglice.
2. U tu svrhu potrebno je utvrditi stvarni broj Roma izbeglica i bivših izbeglica, njihov sadašnji teritorijalni razmeštaj, njihove stambene potrebe i raspisati konkurse/javne pozive za podnošenje zahteva/prijava za rešavanje stambenih potreba u okviru provedbe RSP-a za izbeglice i u tim mestima. Da bi se utvrdio stvarni broj Roma izbeglica i bivših izbeglica, njihov sadašnji teritorijalni razmeštaj i njihove stambene potrebe neophodno je posebno zadužiti opštinske poverenike za izbeglice, te uključiti u te aktivnosti i opštinske koordinate za romska pitanja, romske nevladine organizacije, nevladine organizacije koje pružaju besplatnu pravnu pomoć ili drugi vid pomoći romskoj populaciji.

Igmanska inicijativa

Centar za regionalizam, Laze Telečkog 6/1, 21 000 Novi Sad, Srbija, Telefon/Fax: + 381 21 528 241

e-mail: aleksandra.popov@igman-initiative.org, website: <http://www.igman-initiative.org>

3. Način informisanja o RSP-u i konkursima/javnim pozivima potrebno je dograditi i prilagoditi specifičnim uslovima života romske populacije, dajući prednost neposrednoj, direktnoj komunikaciji u mestima gde oni žive u odnosu na informacije putem nacionalnih i lokalnih medija ili oglasnih ploča u nadležnim institucijama. U proces informisanja potrebno je uključiti i Kancelariju za inkluziju Roma APV, opštinske koordinate za romska pitanja, romske nevladine organizacije, nevladine organizacije koje pružaju besplatnu pravnu pomoć ili drugi vid pomoći romskoj populaciji, mesne romske aktiviste, uz oglašavanje i u naseljima ili delovima naselja gde žive Romi izbeglice i deljenje informativnih letaka od vrata do vrata u mestima za koja su raspisani konkursi/javni pozivi.
4. Kako bi i najugroženije izbegličke porodice bile u mogućnosti da blagovremeno prikupe svu konkursnu dokumentaciju neophodno je razmotriti mere (možda i poseban lex specialis) usmerene da se pojednostavi i ubrza procedura pribavljanja potrebne dokumentacije, uključujući i oslobađanje od taksa i ostalih troškova, do razvoja projekata specifične mobilne pravne pomoći za najugroženije kategorije izbegličke populacije (pomoć koja bi dolazila na vrata kuće).

Opšte aktivnosti na unapređivanju uslova življenja u romskim naseljima

1. Sveobuhvatna i održiva obnova i unapređivanje uslova življenja u romskim naseljima pretpostavlja sistemsko rešenje stambenih potreba Roma i uklanjanje romskih naselja u gradsku/opštinsku infrastrukturnu mrežu i mrežu socijalnih i društvenih servisa, kako bi se, pored ostalog, doprinelo smanjenju i postepenom eliminisanju društvene segregacije.
2. Usvajanjem Akcionog plana za stanovanje Roma (2005. godina) utvrđen je smer i definisane su osnovne aktivnosti za rešavanje stambenih problema Roma u Republici Srbiji. U Smernicama za unapređivanje i legalizaciju romskih neformalnih naselja (2007. godina) lokalnim samoupravama su data stručna uputstva kako treba da pristupe ovoj problematici.

U skladu s navedenim dokumentima neophodno je u svim jedinicama lokalne samouprave da se usvoje lokalni akcioni planovi za stanovanje i da u svojim budžetima imaju stalnu poziciju za unapređenje i legalizaciju romskih naselja i stambenih prostora Roma. Takođe je neophodno da jedinice lokalne samouprave pristupe izradi urbanističkih planova za neformalna romska naselja, te da, prilikom donošenja urbanističkih planova i primene

Igmanska inicijativa

Centar za regionalizam, Laze Telečkog 6/1, 21 000 Novi Sad, Srbija, Telefon/Fax: + 381 21 528 241

e-mail: aleksandra.popov@igman-initiative.org, website: <http://www.igman-initiative.org>

*Civilni monitoring implementacije
Regionalnog stambenog programa
u oblasti zbrinjavanja
romske populacije*

Smernica za legalizaciju i unapređenje neformalnih romskih naselja, posebnu pažnju posvete rešavanju stambenih problema Roma, kao i da obezbede najveću moguću transparentnost u radu i široko uključivanje javnosti u proces izrade, usvajanja i sprovođenja planova za romska naselja, u cilju poštovanja načela nediskriminacije i nesegregacije

Igmanska inicijativa

Centar za regionalizam, Laze Telečkog 6/1, 21 000 Novi Sad, Srbija, Telefon/Fax: + 381 21 528 241
e-mail: aleksandra.popov@igman-initiative.org, website: <http://www.igman-initiative.org>